

Pervi splošni hervaški učiteljski zbor v Zagrebu.

(V zboru zap. Lj. Tomšič.)

(Konec.)

Poročevalec bere 2. točko, ter pravi, da bi tudi nadalje učitelj na deželi bil orglar, ker za orglanje bi se težko kdo drugi sposoben našel, pa orglanje tudi, če se dobro pomisli, učiteljski stan ne ponižuje.

Tomić J. razlaga, da se petje pri pogrebih ne vjema z učiteljsko častjo, ter se naj raje sklene, da učitelji ne smejo zanaprej pri pogrebih peti. (Dobrokljici.)

Feržič se vjema s predgovornikoma. Orglanje mora zanaprej učiteljeva dolžnost ostati, ker bi sicer nikogar za ta posel ne mogli dobiti. Mesto Koprivnica že delj časa organista išče, ter mu tudi lepo plačilo obljubuje, pa se vendar nihče ne oglasi. Če je tedaj za mesta tako slabo za organiste, kaj pa še le po vaseh? Proti petju na pogrebih, za katero po nekterih krajih učitelj kakor kak berač dobi le 10 krajcarjev, se govornik odločno izrazuje.

Matasović hoče, da se tudi orglanje odstrani izmed učiteljevih dolžnosti. Pravi, da je večkrat kaka črna maša, pri kateri učitelj orgljati mora in sicer v času, ko bi imel v šoli biti. Kaj stori? Pusti šolo in gre v cerkev, da se fajmoštru ne zameri. Vidite tedaj, da se orglanje ne strinja z učiteljskim poklicem, orglanje je zavera šolskemu napredku.

Buzolić. Kdor ima dve očesi v glavi, lahko opazi, da je v prebrancej točki prav dobro rečeno v tem obziru: da se namreč učitelj z ničemur pečati ne sme, kar bi ga v njegovem poklicu oviralo. Tu se tedaj ima orglanje in pogrebi razumiti. Govori za izvirno formolacijo.

Resolucija 2. je sprejeta in se glasf: Učitelj se ne more izvzemši šolsko službo na nobeno drugo službo siliti; pa se tudi z ničemur pečati ne sme, kar bi ga oviralo v poglavitnem poklicu.

Bere se 3. točka.

Tomić P. pravi: Če učitelji dosežejo to, kar tukaj glede plače zahtevajo, so res srečni. Treba se je na deželne razmere ozirati. Nikar ne mislite, da so naše razmere enake razmeram po vsem svetu. Mi post. ne moremo tako dolgo živeti, kakor Rus, Čeh ali Nemeč, jaz n. pr. sem o sebi prepričan, da 50. leta gotovo ne bom preživel. (Smeh.) Treba se je tedaj tudi na naše klimatičke okolnosti ozirati in mirovino z obzirom na naša leta in življenje vstanoviti. Jaz pravim, da je učitelju dosti, ako 25 let dosluži, potem že gotovo mirovino zasluži. (Živio.)

Posavec Jože ne more formolacije potrditi. Ni dosti jasno, kdo naj osnuje in vredi učiteljske penzionske fonde. Jaz imam raji, ako me

soseska za starost oskrbi, kakor da še le soseska v tak fond svoj denar meče. Taki fondi včasih kar čez noč zginejo. (Mrmljanje.) V tej točki naj bi se namesto „država“ reklo „postava“.

Hefelev pravi, da moramo le na to misliti, kdo nam kaj dati more. Soseske nam ničesa dati ne morejo. Premislimo le, kako nas težko plačujejo, dokler smo še v aktivni službi, kako bi pa bilo še le potem, ko bi brez dela pobirali krajcarje iz soseskine blagajnice. Pa še, ko bi se zgodilo, da bi v kakej soseski bila po 2 — 3 penzionirana učitelja, bi soseska čisto na beraško palico prišla. Država naj nas v starosti prevzame.

Buzoliću sta oba predgovornika prenapeta. Eden ne upa državi, drugi pa soseskam ne. Treba jih je umiriti. Jaz mislim, kjer soseska ne more plačati svojemu učitelju mirovine, tam naj vlada v pomoč priteče. Treba je osnovati fonde, za ktere naj bi tudi soseske kaj storile.

Jože Posavec vpraša, kdo naj take fonde osnuje, ako so soseske revne? Nazadnje si bomo morali še sami od ust odtegniti, pa si fonde za našo starost delati. Čemu bi tedaj zidali tisto, kar se podreti more. Država nas mora preskrbeti v starosti našej.

Basariček: Lehko je predgovorniku čakati, dokler bi to država storila, kar on zahteva. Ta reč se državi nebi smela popolnoma izročiti. Kar je pa Hefelev rekel, da se hoče celo breme soseskam naložiti, to v tej točki ni rečeno.

3. točka, ko je sprejeta, se tako glasi:

Eksistencijo učitelja in njegove družine ima v slučaju onemoglosti, starosti ali smrti država zagotoviti. Vsaki učitelj in vsaka učiteljka hrvaške države ima po 25. letih svoje službe pravico na celo mirovino (penzijo).

Filipović pravi, da se drugi oddelek te točke nikakor ne bo mogel uresničiti, ker v nobenem stanu v vsej Evropi ne dobi človek za 25 let svoje službe, vse plače v mirovino.

Sledeče resolucije bile so brez debate sprejete:

4. Učitelj naj bo svoboden pri volitvi pomočnih knjig, raznovrstnih učnih pomočkov in v načinu svojega poučevanja. Njegovo pedagoško-didaktično delovanje imajo soditi in nadzirati le strokovnjaki, ktere država za to postavi. Nadzorniki imajo pa, če bi učitelj zahteval, svoja poročila njemu pokazati.

5. Obnašanje učitelja kod mestnjana ne spada v šolske, temuč v mestnjanske postave. Disciplinarne kazni se proti učitelju le zavolj zanemaritve njegove službe in službenih dolžnosti vpotrebiti smejo.

6. Disciplinarne postave imajo učitelja od vsake samovoljnosti in zlorabe predpostavljene gosposke braniti. Nobena kazen se učitelju ne sme naložiti, dokler se pravično ne preiskuje, v čem je krivico storil. V disciplinarnih preiskavah naj bodo vselej tudi dva obtoženčeva poverjenika, a obtožencu naj bo dovoljeno vse preiskovalne spise pregledati in prebrati.

7. Dokler se splošna postava o zborih ne vstanovi, smejo se učitelji tudi zanaprej zbirati, da pretresujejo interese šole in svojega stanu. Vsakega leta se naj enkrat splošni učiteljski zbor skliče in sicer v mestu, katero bi bilo v ta namen naj prikladniše.

8. Narodni učitelji kod najglavniši faktori narodne omike imajo v interesu naroda in njegovega napredka pravico aktivne in pasivne volitve.

9. Učitelji v službi kakor tudi učiteljski pripravniki so rešeni presentne vojniške službe.

~~~~~

Glavna seja je dokončana. Veliko število gospodov učiteljev zapusti dvorano. Predsednik pravi, da se bo seja čez 10 minut še nekaj časa nadaljevala. Ko se zopet predsednik oglasi, da se zborovanje nadaljuje, predlaga

Stojanović, da bi se drugi hrvaški učit. zbor v Zemun poklical, ter pravi, da so že ondotni mestnjani po telegrafični poti željo izrekli, da bi se prihodnje leto učitelji tje zbrali. Bere telegram. (Odločen 2. zbor učiteljski v Zemunu.)

Truhelka želi, da bi odbor, ki je ta zbor tako lepo vredil, tudi unega v Zemunu priredil in ravnal. (Sprejeto.)

Filipović oglasi gospodičino Jambrišakovo, učiteljko iz Krapine, ki ima v imenu ženskega odbora o ročnem delu v ženskih šolah poročati.

Gospodičina Jambrišakova prav obširno in temeljito govori o ženskem ročnem delu v deklških šolah, kakor tudi sploh o njenih namerah. Prav ojstro govori proti samostanskim preparandijam, ter tudi, da zagrebške „milosrdne sestre“ niso kar nič sposobne, omikati žensko mladost za učiteljski stan. Preparandije za učiteljke naj bi bile svetovne, učiteljke v tacih preparandijah bi ne smele biti „milosrdnice“, ker one namesto da širijo ljubezen za svet, ljubezen do človeštva, one sejejo zaničevanje sveta, ker ga namreč že iz svojega duhovnega poklica same zaničujejo. Vlada naj bi štipendije za dekleta osnovala, ktere bi se želele omikati za stan učiteljski. Potem prebere poročilo ženskega odbora, katero je brez debate bilo sprejeto.

Basariček bere poročilo o „zabaviščih“ (Kindergärten) ter sklene 1. da bi se ti zavodi imeli po celej domovini razširiti.; 2. da bi vlada skrbela za učitelje in učiteljke v tacih zavodih.

Stojanović predlaga, da bi se zbor zahvalil srbskej vladi, ki je veliko število bukev podarila pedagogičskemu društvu. (Sprejeto.)

Tomić P. želi, da pridejo zdaj posamesni predlogi na vrsto. (Se ne sprejme.)

Filipović oznanil za jutrajšnji dan izlet v Križevce.

Modec bere program tega izleta, podpisan od Lambala, ravnatelja gospodarske ondotne šole.

Potem se še telegrami preberejo iz Šabca, Pantovača, slov. Gorice, Celja in Prage.

Filipović se zahvaljuje vsem zborovalcem za prijaznost in potrpežljivost. Zahvaljuje se potem vladi, starešinstvu mesta Zagreba in tudi drugim soseskam, ki so kaj za ta zbor darovale, kakor tudi vsem ptujim gostom, ki so ta zbor s svojim prihodom počastili. (Živioklici od vseh strani.) Sklene svoj govor z besedami: Živila svobodna šola!

Buzolić se zahvaljuje v imenu zbora centralnemu odboru, ki je tako lepo zbor vredil. (Živioklici. Zbor se razide.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

27. Da se je za naše slovstvo svetla zarja prikazala, komu se imamo zahvaliti? — Tako poprašuje v „Slovenskih mislih“ l. 1847 M. Majar, ter pravi: „Slavni kmetijski družbi na Kranjskim, ki nam Novice izdaja, čestitemu vredništvu naših Novic, verlim prijateljem, ki za Novice pišejo in hudobornih prepircov med seboj ne terpe, in vsim domorodcam, kateri nam slovstvo podpirajo, in slovenščini, bodi z besedo ali z djanjem, prijateljsko pomagajo“. — „In prav bi bilo, piše str. 7 v 2. listu Novic, da bi obči naš pravopis vsigdar upotrebovali, ne samo v Novicah, temuč tudi ako kake bukve, ali bodi kar hoče, pišemo. Mešati zdaj jedno zdaj drugo, je zmešnjava, ktera ni lepa in samo moti“.

V Bohoričici je poslovenil bil Metelko prej omenjene bukvice: „Serce ali spoznanje in zboljšanje človeškiga sercá“, ktere je And. Skopec iz Amerike v nemškem jeziku svojim prijatlom v Teržič poslal v spomin, in priporočil z besedami: Berite in premišlujte, spet in spet berite, in na-se obračajte! — ter jih oznanil v Novicah l. 22. „V resnici so te bukve tako lepe, piše v oznanilu še posebej Metelko, da se